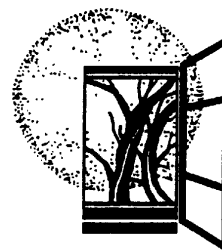

2 / 2001

CZ - IALE

Bulletin

ZPRAVODAJ ČESKÉ SPOLEČNOSTI PRO KRAJINNOU EKOLOGII
REGIONÁLNÍ ORGANIZACE IALE ČESKÉ REPUBLIKY
(Czech Regional Organization of the International Association for Landscape Ecology;
CZ-IALE)

Představujeme pracoviště působící v oboru krajinná ekologie

Ústav lesnické botaniky, dendrologie a typologie

*Fakulta lesnická a dřevařská MZLU Brno, Lesnická 37, 613 00 Brno,
<http://www.mendelu.cz>*

Ústav lesnické botaniky, dendrologie a typologie (původně Dendrologický ústav) trvá kontinuálně po dobu bezmála 80 let. Pracoviště bylo koncepčně fundovaně založeno a řízeno Prof. Augustem Bayerem, který jej za dobu svého působení (v letech 1922-1941) vybavil sbírkami, dílnou, laboratoří a rozsáhlou knihovnou. Pro pedagogické a vědecké účely ústavu založil Prof. Bayer v roce 1928 **arboretum ve Křtinách** (na školním lesním statku Masarykův les) a v roce 1938 **arboretum v Brně**. Brněnské arboretum se v druhé polovině padesátých let stalo celoškolským objektem a po rozšíření základem dnešní Botanické zahrady a arboreta MZLU v Brně.

Po zatčení a úmrtí Prof. Dr. A. Bayera v koncentračním táboře v Mauthausenu (1942) se vedení ústavu ujal jeho asistent a později profesor RNDr. Alois Zlatník. Jako vynikající přírodovědec a lesnický odborník byl zakladatelem československé geobiocenologické typologie lesa a sítě lesních rezervací. Vytvořil nové, dodnes účelné pedagogické členění ústavu s názvem Katedra lesnické botaniky a fytocenologie (1946-1992). Od 60. let vedli katedru: Doc. Chmelař (založil arboretum **v Řícmanicích** 1968-70), Prof. Penka, Prof. Matovič a Doc. Vorel. Současným vedoucím ústavu je Prof. Koblížek.

Podmínkou pro vědeckovýzkumnou a pedagogickou činnost ústavu je péče o odbornou knihovnu (s cca 12 000 svazky) a udržování, determinace a rozšiřování sbírek. Ústav spravuje botanický herbář (cca 80 000 položek, včetně jedinečné sbírky

vrb a budované sbírky rostlin tropů a subtropů), xylotéku (cca 2000 položek) a rozsáhlou sbírku šišek, plodů a semen.

Ústav má dnes 10 pedagogických pracovníků, 3 nepedagogické pracovníky, 11 interních a 7 distančních doktorandů (včetně 2 zahraničních). Zajišťuje výuku Botaniky, Dendrologie, Ekofyziologie dřevin, Fytocenologie, Typologie lesa, Ekologie lesa a Ekologie krajiny, Geobiocenologie, Ochrany přírody, Mapování biotopů a krajiny, Lesů Evropy, Lesů boreálního a mírného pásma, Užitečných rostlin tropů a subtropů, Lesních ekosystémů tropů a subtropů, Obhospodařování tropických a subtropických lesů na třech oborech Lesnické a dřevařské fakulty a po jednom oboru na Zahradnické a Agronomické fakultě. Vedle toho se zde vzdělávají a své první vědecké studie zpracovávají frekventanti doktorského studia, a to v oborech Anatomie a fyziologie rostlin a Ekologie. Z ústavu vzešla koncepce souborných zkoušek ve III.ročníku studijního programu lesní inženýrství, studenti samostatně zpracovávají a posléze obhajují studii Hodnocení stavu lesního ekosystému.

Co se týká vědeckých aktivit, jsou na ústavu řešeny výzkumné projekty GAČR, Národní agentury MŽP, Národní agentury zemědělského výzkumu ČR, MŠMT, FRVŠ aj. Učitelé ústavu i doktorandi spolupracují s NP Podyjí, CHKO Moravský kras, CHKO Labské pískovce, Lesy České republiky, Českou inspekci životního prostředí a dalšími.

Přínos pracovníků našeho ústavu se týká také zahraničí, konkrétně při spoluúčasti na studiu deštných tropických lesů Amazonie nebo při poznávání rostlinných společenstev Jižní Ameriky – oblasti Ohňové země, tropických lesů Vietnamu, Malajsie, Bornea, Jemenu, Thajska, Bolívie, Kolumbie, subtropické aridní vegetace Sokotry a opadavých smíšených středoevropských horských lesů Ukrajiny, ale také při studiu vegetačních sekcí národního parku The Great Smoky Mountains v USA.

Vědeckovýzkumná činnost ústavu je velmi široká zasahuje od úrovně buněčné až po úroveň krajiny. Exaktní ekofyziologické metody jsou vhodně propojeny s řešením problematiky geobiocenologické typologie a ekologie. Koncepční vědeckovýzkumná činnost se týká především:

1. Rozvoje geobiocenologické typologie. Výzkum je zaměřen na sledování dynamiky vývoje lesních ekosystémů a krajiny v geobiocenologických rámcích, především jako srovnávání vývoje segmentů lesních ekosystémů na trvalých výzkumných plochách (např. polygonech: založených ve 30. letech Prof. A. Zlatníkem v pralesových rezervacích na území dnešní Zakarpatské Ukrajiny, ŠLP Masarykův les Křtiny; založených Doc. J. Horákem na území jihomoravské nivy řek Dyje a Moravy, aj.).

Další výzkumné práce jsou zaměřeny na problematiku biodiverzity lesních ekosystémů a krajiny a tvorbu ekologické sítě v krajině (územní systémy ekologické stability krajiny). Jsou řešeny různé aspekty péče o lesní rezervace a skladebné prvky ekologické sítě, především lesní biocentra, biokoridory a ochranné lesní pásy.

2. Na úseku botaniky (obecné a speciální) včetně dendrologie se pracovníci ústavu zaměřují na biologii domácích i introdukovaných dřevin (např. *Picea*, *Pinus*, *Fagus*, *Betula*, *Cryptomeria*), na záchranu genofondu domácích ohrožených druhů (*Abies alba*, *Ulmus*, *Sorbus torminalis* aj., vybudování kompletní živé sbírky domácích druhů dřevin a naučné stezky „Domácí dřeviny“ v arboretu Křtiny) a na podrobný taxonomicko-ekologický výzkum druhů rodu *Sorbus*, *Quercus*, *Salix*.

Dalším zaměřením v rámci biologie dřevin je výzkum růstových a morfologických a histologických charakteristik jejich orgánů, vnitřních podmínek růstu (minerální výživa a vodní režim, obsah fotosynteticky aktivních pigmentů apod.) a odpovědí na stresové faktory prostředí. Sem náleží i výzkum příčin velkoplošných poškození až úhynů lesních dřevin a studium populací dřevin z hlediska jejich tolerance, rezistence a senzitivity vůči negativním faktorům. Tato problematika je rozšiřována na otázky péče o dřeviny, zejména stromy ve městech.

Co se týká bylinných druhů, je na ústavu rozvíjeno Zlatníkovovo pojetí cenologického hodnocení taxonů.

Milena Martinková, Petr Maděra

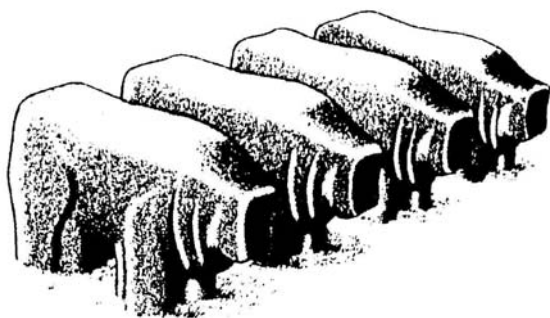
Evropské krajiny v pohybu

Další celoevropská konference pořádaná Mezinárodní asociací pro ekologii krajiny (IALE) se odehrála ve dnech 30.6.-6.7.2001. Její první polovinu hostilo Švédsko (Univerzita ve Stockholmu), pracovní mezičas se konal při plavbě na trajektu a druhá polovina v Estonsku (Univerzita v Tartu). V řadě témat navazovala na loňské mezioborové setkání v Dánsku (Bulletin CZ-IALE, 2/2000, str. 4-5). Zájemci z řad badatelské obce, kteří soustředěněji sledují resp. participují v dění na

košaté vnitrooborové scéně ekologie, si zajisté povšimli vzestupné křivky aktivit propojených s praktickou poptávkou sjednocující se Evropy - poptávkou po ekologicky podložených postupech při správě území, po související legislativě a obecně přijatelných normách ve prospěch uplatňování občanských práv, po zapojení nejmodernějších technologií do nabízených alternativ a procedur. Akcelerace v přeskupování lidských a materiálních kapacit bezpochyby souvisí také s hledáním, jak operativně sestavit mozkové trusty generující očekávané projekty a programy. Příkladem může být výzkumný tým typu Alterra (personálně silná instituce vzniklá z několika akademických a resortních subjektů ve Wageningen). Právě elita evropské IALE soustředěná v několika institucích či *ad hoc* seskupených kolektivech zaujala na konferenci speciálními workshopy, kde se pro diskutující publikum ventilovaly již učiněné kroky (např. Mezinárodní mapovací kurs v intencích připravovaného monitoringu evropských krajín, uskutečněný v dubnu ve španělském El-Tiemblu, viz zpráva Z.Lipského v tomto čísle Bulletinu), a také vize pro nejbližší i vzdálenější budoucnost (např. program „Landscape Europe“). Významným a bezesporu stimulujícím impulsem bylo přijetí textu Evropské úmluvy o krajíně na 718. zasedání Výboru ministrů Rady Evropy v předcházejícím roce, jehož otevření k podpisu okamžitě využila řada evropských zemí a jejich odborné komunity pružně reagovaly přípravou podmínek na využití investic, které potenciální implementace v praxi vyvolá. Programový obraz konference, o níž je řeč, popsanou situaci odráží. Inter- až transdisciplinarita je v této sféře věcí dávno samozřejmou (jakkoli nelehce uskutečňovanou) a oborový důraz - od architektiky po biologickou ekologii nebo od geografie po estetiku - se pouze přelévá podle převažujících akcentů problematiky. Kulturní dědictví a krajinné změny, Teoretické aspekty a modelování krajín, Správa a ekologie obnovy krajiny, Urbánní krajinná ekologie - to jsou ukázky širších tematických bloků. Podstatný čas si vyžádalo Fórum ECOLAND (kontinentální větev IALE pro evropské krajiny) s nabídkou k diskusi nad tématy, v nichž některá již byla zviditelněna ve velmi rychle vydaných publikacích směřovaných k občanské veřejnosti Evropy. Exkurze vedené na území Švédska i Estonska byly pro Středoevropana poučné volbou i přístupy k řešení zvolených krajinnářských témat (provozování ekofaremu, restaurace mokřadů v geohistoricky staré krajíně, opuštěný zemědělský prostor a lesnický management).

Účastník-našinec si nemůže nepovzdechnout, jak odlišné světy - tento a náš, česko-moravský - se tu nadále různí. Na té první straně fascinující vývoj, na té druhé v nových poměrech zdokonalená „skupinková malá domů“, přetrvávající separatismus resortně-úřednické, akademické i vysokoškolské sféry. Nemohu se nezmínit ani o pasivitě našich vlastních členů, z nichž řada se problematikou krajiny výslovně „živí“, aniž by obětovala nějaké cestovní prostředky z grantů, které neodmyslitelně patří k dnešnímu životu v této sféře, k zapojení do mezinárodního dění na půdě IALE: na jejích akcích se objevuje pouze několik málo našich reprezentantů (zdůrazňuji, že při své snaze udržet českou regionální IALE v povědomí mezinárodní komunity v době přibližování se ČR k EU nevyužívám k participaci na oborových setkáních prostředky CZ-IALE, které navíc - díky značně snížené taxě členských příspěvků v Kč proti centrálně stanovené výši 20 USD - pokrývají sotva nejnětější výdaje na její provoz, poštovné ap.; přitom nedávno vydaný nový seznam členů IALE zahrnuje veškeré individuální členy CZ-IALE, takže mezi jinými regionálními organizacemi se opticky řadíme k těm nápadnějším).

Pavel Kovář

Ve dnech 29.4. – 4.5.2001 se ve španělském El Tiemblo uskutečnil terénní workshop, jehož tématem a praktickou náplní bylo detailní mapování krajiny (přesněji, byť nehezky česky je to vlastně mapování habitatů. stanovišť s aktuální vegetací).

Vůdčí osobností a iniciátorem workshopu byl Dr. Bob Bunce, známá a uznávaná osobnost světové a nestor anglické krajinné ekologie, dlouhodobě působící v anglickém ITE (Institute for Terrestrial Ecology) a nyní v nové mezinárodní instituci Alterra, jež sídlí v Nizozemí. Bob Bunce je také autorem metodiky zmíněného mapování, vyvinuté v ITE. Workshop proběhl jako akce evropského fóra krajinné ekologie ECOLAND, s organizační a částečně i finanční podporou Alterry a IALE. Účastnili se jej další odborníci z organizace Alterra a kolegové z univerzit v Leuvenu (Belgie), Wageningenu (Nizozemí), Madridu (Španělsko), Tartu (Estonsko) a Minsku (Bělorusko). Celkový počet 10 účastníků vytvořil kolegiální pracovní prostředí, v němž každý mohl a musel uplatnit své názory a nikdo se nemohl schovat v anonymitě pléna. V četných diskusích i přímo při praktickém mapování v terénu se stále upřesňovala, doplňovala a ověřovala navržená metodika mapování. Ta probíhá v mapovacím měřítku 1:5000 – 1:10 000, je tedy velmi podrobná a pracná. Kromě základního rozlišení několika desítek habitatů a jejich krajinného pokryvu používá dále tzv. kvalifikátorů, jimiž jsou např. způsob obhospodařování, stopy po pastvě nebo sečení, příznaky eroze na zemědělské půdě apod. Metodika podrobného mapování stanovišť s aktuální vegetací je v něčem blízká našim metodikám mapování krajiny 1:10 000, případně mapování biotopů NATURA 2000 i mapování krajinného pokryvu CORINE Land Cover (to je ovšem v mnohem menším měřítku). Škoda, že naše metodika mapování krajiny není přeložena do angličtiny. Z diskusí a výměny názorů vyplynulo, že přes (nebo právě pro) její poměrnou jednoduchost by o ni mohl být zájem a v něčem může být pro zahraniční kolegy inspirativní. Při mapování se rutinně využívá leteckých snímků, které jsme také měli k dispozici, byly ale pouze černobílé a 18 let staré. Metoda je velmi podrobná a pracná, za 1 den se zmapuje plocha asi 1 km². Není tedy reálné zpracovat tímto způsobem celé státní území či snad celou Evropu, jak se možná autoři domnívali. Přesto považuji za vhodné, kdyby se s danou metodou mohlo seznámit více odborníků i studentů. Velmi zajímavé by bylo jistě ověření (a nezbytné korektury) této metodiky v podmínkách naší středoevropské kulturní krajiny, která je od té španělské výrazně odlišná. Příležitostí k tomu by mohl být další workshop, pokud se jej podaří finančně a organizačně zajistit třeba v České republice v příštím roce.

Workshopu v El Tiemblo, v krásné španělské krajině na okraji pohoří Sierra de Gredos nepřálo počasí, protože netypicky počátkem května jsme zažívali studený déšť, vítr a dokonce sníh. Přesto to byl užitečně strávený týden v inspirativním prostředí příjemných lidí zapálených pro věc.

Zdeněk Lipský

V rámci Mezinárodní geografické unie IGU působí od 90. let pracovní skupina zaměřená na sledování změn ve využití půdy a krajinného pokryvu Země (Land Use / Cover Change, zkráceně LUCC). Vedoucím pracovní skupiny, která vydává také svůj zpravodaj, je profesor Yukio Himiyama z Japonska. V posledních letech se do činnosti skupiny aktivně zapojili i čeští geografové pod vedením Doc. Ivana Bičíka z pražské Karlovy univerzity.

Dosavadním vyvrcholením této mezinárodní spolupráce bylo úspěšné uspořádání mítinku IGU – LUCC v Praze ve dnech 15.-20. července 2001 pod názvem Land Use / Land Cover Changes in the Period of Globalization. Mítink se konal v příznivém prázdninovém termínu v prostorách přírodovědecké fakulty v Praze na Albertově. V jeho průběhu bylo předneseno téměř 30 referátů, uskutečnily se 3 terénní exkurze s výjezdy do okolí Prahy, na Mostecko a Třeboňsko, v Praze se uskutečnila návštěva Útvaru hlavního architekta, Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního a Mapové sbírky (bližší údaje o konferenci jsou na adrese: <http://www.natur.cuni.cz/LUCC2001>).

Úkoly pracovní skupiny IGU-LUCC na období do roku 2004 lze shrnout do následujících hlavních bodů:

- Provádět a podporovat výzkum změn ve využití půdy a v krajinném pokryvu ve světě, v různých geografických podmínkách, od lokální až po globální úroveň. Hlavním zájmem přitom není pouhá evidence a popis změn, ale jejich vysvětlení a hodnocení, analýza příčin a důsledků.
- Podporovat vytváření informačních databází o využití půdy v současnosti i v minulosti. Existuje množství statistických dat a map v různé formě; Česká republika se svými katastrálními mapami, archivními leteckými snímky a přesnými historickými daty o využití půdy (dnes převedenými do digitální podoby) může většině zemí sloužit za vzor.
- Koordinovat srovnávací a modelové studie zaměřené na sledování změn ve využití půdy a v krajinném pokryvu v různých oblastech. Detailní případové studie z různých zemí a regionů jsou předpokladem pro mezinárodní srovnání, pochopení procesů a vytváření časoprostorových modelů LUCC.

Ambiciózním prestižním cílem pracovní skupiny je příprava vydání Pilotního atlasu Land Use / Cover Changes in Selected Regions in the World. Bližší informace o pracovní skupině naleznete na její webové stránce: <http://www.csis.u-tokyo.ac.jp/igulucc>.

Zdeněk Lipský

Evropská úmluva o krajině

Prvního sezení zainteresovaných zástupců k české verzi Evropské úmluvy o krajině, jehož svolavatelem bylo Ministerstvo životního prostředí ČR, se na jaře letošního roku za CZ-IALE zúčastnili Doc. J.Votýpka a Doc. P.Kovář. Naše organizace reprezentující jak domácí, tak v návaznostech mezinárodní krajinně-ekologickou komunitu, představuje interdisciplinární společenství, jehož potenciálem je mj. *ad hoc* sestavení expertního týmu k posuzování materiálů typu Úmluvy. (Jak již bylo jinde v našem Bulletinu řečeno, Úmluvu formulovalo 718. zasedání Výboru ministrů Rady Evropy a v řadě evropských demokracií čeká na ratifikaci.) Text Úmluvy je posuzován zejména z hledisek právních a dalších dopadů na související normy a procedury týkající se správy územního a krajinného prostoru. Konečná podoba meziresortní komise dopadla poněkud jinak: CZ-IALE nezůstala v tomto orgánu jako zástupce odborného, resortně nezávislého občanského společenství (P.Kovář byl jako zaměstnanec Univerzity Karlovy do komise nakonec jmenován ministrem školství coby reprezentant tohoto resortu a tedy rovnocenný zástupcům jiných zúčastněných resortů a za hlavního posuzovatele Úmluvy byla MŽP ČR vybrána advokátní kancelář JUDr. S. Mlčocha). Po dodání expertízy byl její text rozeslán členům meziresortní komise k připomínkování. Celkový výsledek ve chvíli uzávěrky tohoto čísla našeho Bulletinu není znám, komise do této doby dosud nebyla svolána. V současnosti její členové obdrželi k připomínkování návrh materiálu, připraveného jako podklad pro podpis a ratifikaci Evropské úmluvy o krajině Českou republikou.

Pavel Kovář

Esej na téma „Kultura v evropských krajinách jako úkol“

(poznámky k publikaci: Pedrolí B. [ed.]: *Landscape - Our Home. Lebensraum Landschaft. Stuttgart, 2001*)

Moderní styl života vede lidi k touze po nepoškozeném prostředí a po chráněném přírodním a kulturním dědictví. Tento stále naléhavější požadavek ve společnosti znamená, že krajiny nabývají resp. znovunabývají na významu a jsou postupně víc a víc nazírány jako podstatná součást politiky péče o prostředí a prostor. Rada Evropy vyvíjí úsilí, aby podpořila ochranu a rozvoj krajín v rámci „Pan-evropské strategie biologické a krajinné diversity (PEBLDS)“ přípravou Evropské úmluvy o krajíně (viz poznámka na jiném místě Bulletinu). Strategie přijatá na konferenci v Sofii 1995 (Životní prostředí pro Evropu) má obrátit trend pokračujícího snižování rozmanitosti - 54 států pracuje na implementaci Strategie. Akční plán zahrnuje akce v různých oborových sférách, mj. také na úrovni krajín. Zachovává místní a oblastní identitu, jak v kulturní, tak sociální rovině za souběžné podpory veřejného a soukromého vlastnictví půdy. Citujme z úvodu aglicko-německy editované publikace *Krajina - náš domov*: „Racionálním pozadím Evropské úmluvy o krajíně přijaté 19. července 2000 Radou Evropy, jež má být ratifikována členskými státy, je rozpoznat krajinu jako jednu z fundamentálních součástí identity mužů a žen v Evropě. Měla by být předestřena Kongresu regionálních a místních správních rad v Evropě a cílena jako nabídka rámce pro zákonnou garanci lidem v Evropě, aby vhodným způsobem chránila jejich krajiny tak, jak požadují. Úmluva se zaměřuje na všechny evropské krajiny, ať už mají nebo nemají nápadně příznačné krásy, ať už jsou „přírodní“ nebo „kulturní“. Zdůrazňuje zvláště aktivní roli občanů při rozhodování o krajinách.

Tato kniha „Krajina - náš domov“ reprezentuje excelentní mozaiku myšlenek a zkušeností týkajících se evropských krajín, a podporuje implementaci jak PEBLDS (Pan-evropská strategie pro biologickou a krajinnou diversitu), tak Evropskou úmluvu o krajíně. Jako taková je hodnotným příspěvkem k rozvoji vizí pro budoucnost této součásti našeho kulturního a přírodního dědictví.“ (Mrs Déjeant-Pons, Štrasburg, léto 2000)

Text obnáší 25 esejistických příspěvků z pera autorů jen o něco menšího počtu evropských zemí. Témata se překrývají (identita krajiny, Genius Loci, historická krajina jako domov, rekonfigurace mentálních krajín, krajiny standardní a exkluzivní atd.), přístupy se liší - zejména s ohledem na původní profese tvořitelů. Z území nám blízkých stál u zrodu publikace Mikuláš Huba, autor kapitoly „Výzva historických krajín na Slovensku“. Sborník je ilustračně pěkně vybaven reprodukcemi obrazů krajínářů a barevných fotografií.

Pavel Kovář

Vojenské výcvikové prostory (VVP) představují z hlediska ochrany přírody velmi zajímavá území. Donedávna byly přitom v tomto aspektu zcela opomíjené (byly ostatně i přísně střežené a tajené), v obecném povědomí považované za devastované krajiny se zničenou přírodou. Paradoxně však tato území, po desetiletí uzavřená před veřejností, nepřístupná ani rekreačnímu ani ekonomickému využívání, udržela řadu vzácných druhů a společenstev, které z ostatní, intenzivně využívané krajiny v uplynulých desetiletích vymizely. Příčinou je relativní klid v rozsáhlých lesních prostorech, např. v Brdech, a naprostá absence používání chemických hnojiv a chemických ochranných prostředků, což je jev v běžné kulturní krajině neznámý. Některým druhům naopak vyhovuje trvalý „neklid“, zde máme na mysli periodické mechanické narušování vegetačního a půdního krytu v místech pojezdů těžké vojenské techniky a dopadů dělostřeleckých granátů na střelnicích. Ve vojenských prostorech, a platí to o těch existujících i o bývalých, nedávno zrušených VVP, se tak udržela zajímavá mozaika přírodě blízkých společenstev různých sukcesních stádií, jaká jinde v kulturní krajině nemá obdoby. V roce 1992 vyšel v časopise Ochrana přírody na pokračování výborný článek věnovaný této problematice a výstižně nazvaný Vojenské výcvikové prostory – Terrae incognitae prohibita. Článek upozorňoval na líc i rub ochrany přírody ve VVP – na jedné straně jsou to území mimořádně cenná a zachovalá, na druhé straně území extrémně zničená.

V roce 1991 byly zrušeny a pro veřejnost zpřístupněny dva rozsáhlé vojenské prostory ve středních a severních Čechách – VVP Mladá (též Milovice) a VVP Ralsko. Přírodovědci a ochránci přírody do nich okamžitě napřeli své snažení, aby dokumentovali cenné přírodní hodnoty obou jedinečných prostorů a usilovali o účinnou ochranu přírody a krajiny před megalomanskými rozvojovými plány, které zde chtěli umístit jednou obří CARGO letiště pro celou střední Evropu, jindy zase industriální zónu nebo gigantický zábavní park či safari. V současné době se mladoboleslavská Škodovka snaží prosadit do bývalého VVP Mladá výstavbu zkušebního automobilového polygonu.

Ve dnech 9. – 10. října se Mladé Boleslavi z iniciativy Agentury ochrany přírody a krajiny, jmenovitě Dr. Petříčka a Dr. Němce, konala zajímavá konference „Ochrana přírody a krajiny v bývalých VVP Mladá a Ralsko – 10 let po konverzi“. Její součástí se stala i stejnojmenná výstava, současně otevřená na mladoboleslavském hradě. Konference doplněná exkurzí do obou bývalých VVP bilancovala 10 let přírodovědeckých výzkumů v těchto územích. Chtěla také naznačit, jak dál ve výzkumu, ochraně a rozumném využívání a rozvoji těchto jedinečných území.

V doporučeních konference se proto konstatuje, že vysoká přírodovědecká a krajinná hodnota i značný zdravotně rekreační potenciál vyžadují citlivé komerční využívání a rozvoj území, které budou v souladu s uchováním, případně zlepšením současného stavu krajiny a přírody. Účastníci konference se shodli, že v dalším období bude nutné se zaměřit na:

- pokračování komplexního přírodovědeckého výzkumu včetně monitorování obou prostorů, které doznávají stálé změny,
- na urychlené dokončení mapování druhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů a přírodních stanovišť v zájmu Evropských společenství a jeho aplikaci na reprezentativní územní ochranu a stanovení vhodné řízené péče a udržitelného využívání,

- ve vztahu k předchozím aktivitám na upřesňování limitů využívání prostorů z hlediska ochrany přírody a krajiny,
- dynamiku expanzních a invazních druhů rostlin včetně jejich společenstev a fauny,
- diferencované zpřístupnění a prezentaci přírodovědecky a ochránářsky významných lokalit v rámci sítě značených turistických cest,
- spolupráci při asanacích zátěží prostředí po vojenské činnosti,
- spolupráci s obcemi, státní správou, vlastníky pozemků i zpracovateli územně plánovacích dokumentací s cílem vytvářet podmínky pro udržitelné využívání obou prostorů.

Zároveň podporují myšlenku svolávat tato pracovní setkání přírodovědců, orgánů státní správy, obcí i veřejnosti, alespoň do doby definitivní konsolidace obou prostorů, každoročně!

Základní literatura k problematice ochrany přírody a krajiny bývalých VVP:

Petříček, V., Němec, J., Plesník, J. (eds.), 2001: Příroda bývalých VVP Mladá a Ralsko. 10 let od konverze. Příroda č. 8., s. 1-160, vyd. AOPK, Praha (sborník prací z konference v Mladé Boleslavi, 9.-10. října 2001)

Bezděz č. 5. Monotematický sborník Okresního vlastivědného muzea v České Lípě, 1997 (přináší 25 původních článků k historii a stavu přírody a krajiny VVP Ralsko)

Tanks and Thymus (Tanky a mateřídouška). Environmental Research Series IUCN European Programme No. 10/1996

Husáková, J., Sádlo, J., Větvíčka, V., 1992: Terrae incognitae prohibita. Vojenské výcvikové prostory a příroda. I. Líc – území zvláštním způsobem chráněná. II. Rub – území extrémně zničená. Ochrana přírody 47, č. 2., s. 35-40; č. 3., s. 67-71

Zdeněk Lipský

s využitím sborníku a závěrů konference v Mladé Boleslavi

Nové knihy

- Mander, Ú., Jongman, R.H.G. (eds.), 2000:** Consequences of Land Use Changes. Advances in Ecological Sciences 5. WIT Press, 314 pp., ISBN 1-85312-650-0
- Mander, Ú., Jongman, R.H.G. (eds.), 2000:** Landscape Perspectives of Land Use Changes. Advances in Ecological Sciences 6. WIT Press, 240 pp., ISBN 1-85312-848-1
- Prudký, J., Trnka, P. (eds.), 2001:** Obnova plošné a bodové zeleně v krajině. Sborník přednášek z mezinárodního semináře. MZLU, Brno, 106 s., ISBN 80-7157-515-1

KALENDÁŘ AKCÍ

- **Biodiverzita a přírodní podmínky Novohradských hor.** České Budějovice, 10.-11.1.2002 (www.pf.jcu.cz; e-mail:evba@pf.jcu.cz)
- **Ecology in a Changing World.** VIII. INTECOL International Congress of Ecology. Seoul, Korea, August 11-18, 2002 (<http://www.seoulintecol.org>; e-mail:ecology@seoulintecol.org)
- **20. sjezd České geografické společnosti** (téma Fyzickogeografické sekce: Proměny krajiny). Ústí nad Labem, 28.-30.8.2002 (www.ujep.cz; e-mail:geograf@pf.ujep.cz)
- **Design & Nature.** Comparing Design in Nature With Science and Engineering. 1st International Conference. Udine, Italy, September 10-12, 2002 (www.wessex.ac.uk/conferences/2002/designnature02)
- **10. Magdeburský seminář o ochraně vod.** „Labe – nové horizonty managementu povodí“. Špindlerův Mlýn, 22.-26.10.2002 (Povodí Labe Hradec Králové, e-mail:bendova@pla.cz)

Sejdeme se v Brně?

Připomínáme, že nejbližší akcí naší regionální organizace CZ-IALE je spolupořadatelství (byť jenom malým podílem) mezinárodní konference Ekologické sítě v Brně ve dnech 23.-24.11.2001 (o konferenci jsme informovali v minulém Bulletinu CZ-IALE 1/2001). V těchto dnech, kdy je konference doslova za dveřmi, je znám již její přesný program:

Pátek 23.11.2001

- 8.00 - 10.00 Prezence
- 9.00 - 10.00 Jednání CZ-IALE (informace, přijímání nových členů, případně výroční zasedání)
- 10.00 - 12.00 Blok I: Koncepce a přírodovědné základy ÚSES
- 12.00 - 13.30 Přestávka na oběd
- 13.30 - 15.30 Blok II: Tvorba a fungování biocenter a biokoridorů
- 15.30 - 16.00 Přestávka
- 16.00 - 18.00 Blok III: Péče o biocentra a biokoridory
Blok IV: Zkušenosti s tvorbou ekologických sítí v zahraničí

Sobota 24.11.2001

- 8.00 - 20.00 Exkurze: Realizace ÚSES na jižní Moravě

Kromě 70 přihlášených referátů, z nichž musí být proveden reprezentativní výběr, je přihlášeno 15 posterů. Všechny příspěvky budou v plném znění otištěny ve sborníku a měly by poskytnout vyčerpávající obrázek o tom, co se za 20 let v Česku (a Slovensku) vykonalo v oblasti metodické přípravy, navrhování a realizace územních systémů ekologické stability. Páteční jednání proběhne v aule (budova A) Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity (Zemědělská 1, Brno-Černá Pole).

Sobotní exkurze bude směřovat na 5 lokalit nově založených biocenter a biokoridorů v okresech Vyškov, Brno-venkov, Břeclav a Hodonín. Na závěr exkurze je naplánována návštěva vinného sklepa ve Vlkoshi. Konference se lze zúčastnit i bez předchozího přihlášení s možností zaplatit vložné na místě. Upozorňujeme na plenární jednání naší regionální organizace CZ-IALE v pátek 9.00-10.00 hodin, před zahájením odborného programu konference, a srdečně zveme všechny členy i zájemce na setkání do Brna.

ZL

*Bulletin CZ-IALE, Zpravodaj České společnosti pro krajinnou ekologii (Regionální organizace IALE České republiky). Vydává CZ-IALE pro interní potřebu svých členů.
Redakce: CZ-IALE, Benátská 2, 128 01 Praha 2. Odpovědný redaktor: Zdeněk Lipský,
e-mail: lipsky@kostelec.czu.cz*